

Sygn. akt I ACa 1680/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 maja 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Małgorzata Rybicka- Pakuła

Sędziowie: SA Barbara Trębska (spr.)

SO (del.) Joanna Kornatka

Protokolant: referent stażysta Michał Strzelczyk

po rozpoznaniu w dniu 14 maja 2015 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w C.

przeciwko Gminie J.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 30 maja 2014 r. sygn. akt XXVI GC 487/12

1. ***oddala apelację,***

2. ***zasądza od (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w C. na rzecz Gminy J. kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.***

Sygn. akt I ACa 1680/14

UZASADNIENIE

Powódka (...) spółka z o.o. z siedzibą w C. wniosła o zasądzenie solidarnie od Gminy J. oraz (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. kwoty 349.923,98 zł z ustawowymi odsetkami, tytułem zapłaty za wykonane na rzecz Gminy roboty budowlane oraz o zasądzenie kosztów.

Pozwana Gmina wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu.

Wyrokiem częściowym (w stosunku do Gminy J.) z dnia 30 maja 2014 r. Sąd Okręgowy w Warszawie zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 218.928,98 zł z ustawowymi odsetkami liczonymi od kwoty 49.252,94 zł od dnia 14 sierpnia 2012 r. do dnia zapłaty i od kwoty 169.676,04 zł od dnia 16 lutego 2012 r. do dnia zapłaty, oddalił powództwo w pozostałym zakresie oraz wniosła o nadanie rygoru wyrokowi natychmiastowej wykonalności.

Orzeczenie to oparł Sąd na następujących ustaleniach faktycznych i ocenie prawnej.

W wyniku przeprowadzonego postępowania przetargowego przez Miasto J. T. działająca w ramach konsorcjum firm: (...) sp. z o.o. w W. i H. sp. o.o. w S. wygrała przetarg na budowę inwestycji (...). W dniu 20 stycznia 2011 r. spółka (...) zawarła z powódką umowę na podwykonawstwo przy tym projekcie. Zakres umowy obejmował wykonanie zabezpieczenia wykopu wraz z projektem wykonawczym pod budynek hali basenowej i zjeżdżalni. Wynagrodzenie ryczałtowe dla powódki ustalono na kwotę 982.770 zł. Przewidziano także odsetki na wypadek opóźnienia płatności przez zamawiającego. Podstawą do wystawienia faktury miał być protokół odbioru robót i protokół finansowy. Na podstawie protokołu finansowego powódka wystawiła fakturę za roboty wykonane w okresie od dnia 24 stycznia 2011 r. do dnia 24 marca 2011 r. na kwotę 590,052 zł. W dniu 7 lipca 2011 r. T. dokonała częściowej zapłaty w kwocie 200.000 zł. Pismem z dnia 19 lipca 2011 r. powódka wezwała spółkę (...) do zapłaty 539.205,51 zł ustawowymi odsetkami od dnia 7 lipca 2011 r. Pismem z 16 sierpnia 2011 r. pozwana Gmina poinformowała spółkę (...) o podmiotach, które zgłosiły się do niej jako podwykonawcy inwestycji, wzywając T. do potwierdzenia uregulowania płatności na ich rzecz. Porozumieniem z dnia 26 sierpnia 2011 r. T. uznała wiarygodność powódki i zobowiązała się do jej zapłaty w pięciu ratach, z tym że ustalono, iż opóźnienie w zapłacie którejkolwiek z rat powodował utratę mocy porozumienia. Protokołem finansowym z dnia 31 sierpnia 2011 r. zakwalifikowano do rozliczenia roboty o łącznej wartości 177.500 zł. Tego samego dnia powódka wystawiła fakturę VAT nr (...) tytułem dzierżawy ścianki szczelnej na kwotę wynikającą z powyższego rozliczenia. Pozwana Gmina nie sprzeciwiła się zatrudnieniu przez generalnego wykonawcę powódki jako podwykonawcy ani zakresu wykonywanych prac. W wykonaniu zawartego porozumienia T. w terminach 19 września, 4 października, 29 listopada i 12 grudnia 2011 r. dokonała na rzecz powódki wpłat po 104.000 zł. Protokołem z dnia 7 października 2011 r. dokonano odbioru końcowego. Nie stwierdzono wad ani nieprawidłowości w wykonaniu umowy przez powódkę. W dniu 13 października 2011 r. dokonano rozliczenia prac za okres od 24 sierpnia 2011 r. do 26 września 2011 r. na łączną kwotę 137.948 zł. W dniu 20 października 2011 r. powódka wystawiła spółce (...) na tę kwotę fakturę. Inwestor - Gmina J. zapłaciła generalnemu wykonawcy całe umówione wynagrodzenie. Pismem z 17 listopada 2011 r. powódka wezwała spółkę (...) do zapłaty łącznie kwoty 561.351,87 zł. W dniu 6 lutego 2012 r. powódka wystosowała też pismo o zapłatę do inwestora, tj. pozwanej Gminy. Postanowieniem z dnia 25 września 2012 r. Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy ogłosił upadłość spółki (...).

Sąd Okręgowy co do zasady uznał powództwo za uzasadnione. Odpowiedzialność inwestora rozpatrywał na podstawie art. 6471 § 2 i 5 k.c. uznając, że zachodzą przesłanki w nim przewidziane, odpowiedzialność inwestora i głównego wykonawcy jest solidarna w stosunku do podwykonawcy, a inwestor wiedział o zatrudnieniu powódki i wyrażał na to zgodę. Za zasadne uznał Sąd stanowisko pozwanej w jakiej kwestionowała ona wysokość wynagrodzenia należnego powódce jako przekraczające wysokość ryczałtową ustaloną w umowie między powódką a spółką (...) (art. 632 § 1 k.c.). Wskazał Sąd, że ewentualne zastrzeżenie innych świadczeń w umowie między wykonawcą a podwykonawcą nie wpływa na zakres odpowiedzialności inwestora. Ta bowiem pozostaje niezmienną. Sąd nie uwzględnił należności wynikającej z faktury nr (...), wystawionej tytułem dzierżawy ścianki szczelnej przewyższające wynagrodzenie ryczałtowe ustalone na kwotę 982.770 zł. W konsekwencji obniżył wynagrodzenie o kwotę 130.995 zł, stanowiącą różnicę między sumą faktur wystawionych przez powódkę (1.113.765 zł) a ryczałtem (982.770 zł). Za niezasadne uznał Sąd odwoływanie się powódki do treści załącznika nr (...) umowy, jako że z samej umowy wynikało, że jej strony uzgodniły, iż wynagrodzenie obejmuje wszelkie koszty wykonania przedmiotu umowy (§ 3 ust. 2 i 3). Dlatego też wobec sprzeczności między umową a załącznikiem do niej dał pierwszeństwo zapisowi umowy. Na jej zaś podstawie powódka nie mogła oczekiwać dodatkowej zapłaty za dzierżawę ścianki szczelnej za każdy rozpoczęty miesiąc powyższej trzeciego.

Odnośnie do odsetek za opóźnienie Sąd co do zasady podzielił pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w wyroku w sprawie IV CSK 91/12, zgodnie z którym odpowiedzialność inwestora ograniczona jest do wynagrodzenia stanowiącego należność główną, a nie odpowiada on za należności uboczne, z tym że uznał, iż w sprawie niniejszej nie ma on zastosowania, gdyż odsetki zostały zasądzone od pozwanej Gminy w związku z jej bezczynnością samej. Powódka już w lutym 2012 r. wzywała ją do zapłaty kwoty 531.008,06 zł, którą Gmina winna zapłacić najpóźniej do 15 lutego 2012 r., a zatem powódce przysługują odsetki od kwoty 169.676,04 zł za okres od 16 lutego 2012 r., a pozostałym zakresie – odnośnie do kwoty 49.252,94 zł, której wezwanie powódki nie dotyczyło – od dnia 14 sierpnia 2012 r.

Apelację od powyższego wyroku wniosła powódka w części oddalającej powództwo, zarzucając:

1/ naruszenie art. 65 k.c. poprzez dokonanie błędnej wykładni oświadczeń woli stron umowy o roboty budowlane nr (...) z dnia 20.01.2011r. zawartej pomiędzy powodem - jako podwykonawcą - a pozwanym ad. 1 ((...) Sp. z o.o.) - jako wykonawcą,

co doprowadziło do przyjęcia przez Sąd I Instancji, że:

a) pomiędzy treścią § 3 ust. 2 i 3 Umowy a treścią załącznika nr (...) do Umowy zachodzi sprzeczność wymagająca wykładni oraz, że

b) rzekomą sprzeczność należy rozstrzygnąć na korzyść Umowy, ponieważ zgodnie z § 1 ust. 4 Umowy w hierarchii ważności dokumentów Umowa jest na pierwszym miejscu, a dopiero po niej oferta powódki stanowiąca załącznik nr 6 od Umowy;

a w konsekwencji

1) uznania przez Sąd, że strony Umowy ustaliły wynagrodzenie powoda z tytułu wykonanych w ramach Umowy robót, wyłącznie w postaci wynagrodzenia ryczałtowego, bez uwzględnienia wynagrodzenia wynikającego z oferty podwykonawcy stanowiącej integralną część Umowy, które to wynagrodzenie jest - w ocenie Sądu - „świadczaniem dodatkowym”;

2) ograniczenia odpowiedzialności pozwanego ad 2. (Inwestora) do wysokości wynagrodzenia ryczałtowego wynikającego z Umowy i pomniejszenia kwoty zasądzonej na rzecz powoda o kwotę 130.995,00 zł, tj. o kwotę przewyższającą wynagrodzenie ryczałtowe o którym mowa w § 3 pkt. 2 Umowy;

podczas gdy prawidłowa wykładnia oświadczeń woli stron prowadzi do wniosku, że przywołane powyżej postanowienia Umowy (tj. § 3 ust. 2 i 3) oraz postanowienia załącznika nr (...) do niej, nie są wzajemnie sprzeczne, nie ma więc potrzeby odwoływania się do hierarchii dokumentów składających się na Umowę.

3) naruszenie art. 328 k.p.c. w związku z art. 98 k.p.c. poprzez brak uzasadnienia zaskarżonego wyroku w odniesieniu do oddalenia roszczenia powoda w zakresie żądania zasądzenia zwrotu kosztów postępowania, wraz z kosztami zastępstwa procesowego, solidarnie przypadającymi powodowi od pozwanych, według norm przepisanych.

W konkluzji wniosła powódka o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie powództwa w całości oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów kosztów postępowania przed Sądami obu instancji.

Pozwana wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów procesu.

Sąd Apelacyjny zważył, zważył co następuje.

Apelacja okazała się niezasadna. Dotyczy ona dwóch tylko kwestii, a mianowicie wykładni umowy w zakresie ustalonego w niej wynagrodzenia oraz braku rozstrzygnięcia o kosztach procesu.

Sąd Apelacyjny nie uznaje za zasadny zarzut wadliwej wykładni umowy zawartej między powódką jako podwykonawcą a spółką (...) jako wykonawcą generalnym. Dyrektywy interpretacyjne zawarte w art. 65 k.c. odnoszą się zarówno do wszystkich kategorii czynności prawnych (§ 1), jak i wyłącznie do umów (§ 2 k.c.). Nastęstwem tego unormowania jest konieczność dokonania wykładni umów w trzech płaszczyznach: ustalenia literalnego brzmienia umowy, ustalenia treści oświadczeń woli przy zastosowaniu reguł określonych w art. 65 § 1 k.c. oraz ustalenia sensu złożonych oświadczeń woli poprzez odwołanie się do zgodnego zamiaru stron i celu umowy, stosownie do art. 65 § 2 k.c. (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 października 2014r., I CSK 320/14).

W ocenie Sądu Apelacyjnego powodowa strona nie wykazała, aby ustalenie umowne, jej oświadczenie złożone w umowie należy wyklądać inaczej niż wskazuje na to wykładania językowa. Jej treść w zakresie wynagrodzenia podwykonawcy jest kategorierna i nie budzi wątpliwości interpretacyjnych. Jednoznacznie przewidziano w niej, że podwykonawca otrzyma wynagrodzenie ryczałtowe. Nie obejmowało ono tylko ewentualnych kosztów niezbędnej obsługi geodezyjnej (§ 3 ust. 4). Nie było żadnych przeszkód, aby w tym samym postanowieniu umownym uregulować koszty dzierżawy ścianki szczelnej, tym bardziej, że całe ono (§ 3) było poświęcone wynagrodzeniu umownemu, a w ust. 3 zawierało oświadczenie powódki wyraźnie wskazujące, że ustalone w ust. 2 wynagrodzenie obejmuje wszelkie koszty wykonania umowy. Z całego § 3 umowy wynika, że dotyczy ono całości regulacji w sprawie wynagrodzenia i nie ulega wątpliwości, że taka była intencja stron umowy. Wydaje się, że tym bardziej, iż jak podnosi apelacja nie było wiadomym jaki będzie ostateczny koszt dzierżawy ścianki szczelnej, wskazanym było umieszczenie podobnego postanowienia jak w ust. 4 odnośnie nieznanych też kosztów geodezyjnych.

Także stwierdzenie przez Sąd pierwszej instancji, że wobec istniejącej sprzeczności między samą umową a załącznikiem nr (...), który przewidywał dodatkowe wynagrodzenie w przypadku dzierżawy ścianki szczelnej przez okres dłuższy niż trzy miesiące, należy dać pierwszeństwo postanowieniom umownym jest prawidłowe. Wskazać wszak należy, że to sama przewidziała hierarchię ważności dokumentów, stanowiąc w § 1 ust. 4 umowy, że pierwszeństwo w hierarchii tej ma umowa, a dopiero na drugim miejscu oferta podwykonawcy nr (...) z dnia 12.01.2011 r., stanowiąca załącznik nr (...). Taka regulacja umowy też prowadzi zatem do poprawności wykładni umowy w zakresie ustalonego wynagrodzenia. Pamiętać należy, że umowa została zawarta między profesjonalistami, którym z pewnością było wiadomo decydując się na przyjęcie formy płatności w postaci wynagrodzenia ryczałtowego, strony umowy muszą liczyć się z jej bezwzględnym i sztywnym charakterem, który, zgodnie z art. 632 § 1 k.c., polega na tym, iż przyjmujący zamówienie nie może żądać podwyższenia wynagrodzenia, chociażby w czasie zawarcia umowy nie można było przewidzieć rozmiaru lub kosztu prac. Istotą ryczałtu jest zatem umówienie z góry wysokości wynagrodzenia w kwocie absolutnej, przy wyraźnej lub dorozumianej zgodzie stron na to, że wykonawca nie będzie się domagać zapłaty wynagrodzenia wyższego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 1998 r., II CKN 913/97).

Także brak rozstrzygnięcia w zaskarżonym wyroku o kosztach procesu jest prawidłowe. Wyrok częściowy nie stanowi orzeczenia kończącego sprawę w instancji, a zatem brak jest podstaw do rozstrzygnięcia w nim o kosztach postępowania (art. 108 § 1 k.p.c.) (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 2012 r., II CZ 207/11).

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny oddalił apelację jako pozbawioną uzasadnionych podstaw (art. 385 k.p.c.). O kosztach procesu orzeczono zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu wyrażona w art. 98 § 1 i 3 k.p.c.